

**«Αναγκαιότητα κριτικής επαναξιολόγησης και
επανατοποθέτησης των γνωστικών και μεθοδολογικών
πλαισίων που στηρίζουν τη λειτουργία των προγραμμάτων
περιβαλλοντικής αγωγής και εκπαίδευσης»**

Δρ. Αρτέμης Μ. Αθανασάκης, M.Sc., M.Ed.

Καθηγητής Περιβαλλοντικών Επιστημών
Μετεκπαίδευσης Εκπαιδευτικών Πανεπιστημίου Αθηνών

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ανακοίνωση αυτή, βασισμένη στην πολύχρονη εμπειρία, έρευνα, ανάλυση και αξιολόγηση (τυπική και άτυπη, ποιοτική και ποσοτική, θεσμική και μη) των προγραμμάτων περιβαλλοντικής αγωγής και εκπαίδευσης (Π.Ε.) στον τόπο μας και αλλού, οριοθετείται μέσω των εμφανισθέντων εμποδίων, προβλημάτων και δυσκολιών που τα προγράμματα αυτά αντιμετώπισαν και αντιμετωπίζουν στη διάρκεια της σχεδίασης, οργάνωσης και εφαρμογής τους, Γι' αυτό και, για την ανακοίνωση, τα προβλήματα αυτά συνιστούν παραμέτρους της κοινωνικο-εκπαιδευτικής οικο-περιβαλλοντικής διαδικασίας.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: κριτική επαναξιολόγηση, επιστημολογικός προσανατολισμός, ερμηνευτική – κριτική προσέγγιση, κοινωνικοπολιτισμική αγωγή

ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Οι δυσκολίες και τα προβλήματα που αναδύονται από την ανακοίνωση αυτή, ως παράμετροι, διαμορφώνουν ένα δίκτυο προαπαιτήσεων, προτεραιοτήτων και αναγκών που επιβάλλει κριτική επαναξιολόγηση και επανατοποθέτηση των γνωστικών και μεθοδολογικών πλαισίων που στηρίζουν τη λειτουργία των προγραμμάτων Π.Ε. Κάποια από τα προβλήματα αυτά αφορούν τον ασαφή και συγκεχυμένο γνωστικό και μεθοδολογικό προσανατολισμό των προγραμμάτων Π.Ε, την απουσία σαφούς γνωστικού τους υποβάθρου, την έλλειψη πλαισίου ολιστικής αξιολόγησής τους, την αδυναμία συγκρότησης και λειτουργίας αντιπροσωπευτικών – κοινωνικά - ομάδων εργασίας που να εμπεριέχουν και μη ευαισθητοποιημένους, περιβαλλοντικά

σπουδαστές, την ανυπαρξία ιδεολογικών, αξιακών, κοινωνικών και πολιτισμικών γνωστικών στοιχείων στα προγράμματα αυτά, τη δυσκολία τήρησης και ολοκλήρωσης της διεπιστημονικής επεξεργασίας των συλλεγέντων περιβαλλοντικών στοιχείων, καθώς και την έλλειψη γνωστικής και μεθοδολογικής αξιοπιστίας των προγραμμάτων Π.Ε. για τους «άλλους» σπουδαστές, γονείς, εκπαιδευτικούς, διοικητικά στελέχη και την καλούμενη «κοινή γνώμη».

Η ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ

Σοβαρό πρόβλημα για τα προγράμματα αυτά συνιστά η δυσκολία έμπρακτης ουσιαστικής επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στις διερευνητικές, βιο-ματικές και διεπιστημονικές μεθοδολογικές πρακτικές, σε σχέση με τις «ικανότητες αυτών που επι-μορφώνουν» και όπως αυτές επικυρώνονται και νομιμοποιούνται για να προσεγγίσουν τις γνωστικές, επιστημολογικές, κοινωνικές και πολιτισμικές «ανάγκες» των εκπαιδευτικών και τις "επιδιώξεις" των προγραμμάτων που αυτοί οι εκπαιδευτικοί καλούνται να εφαρμόσουν.

Η ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗ - ΚΡΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΙΔΕΟΛΟΓΗΜΑ ΤΗΣ ΑΕΙΦΟΡΙΑΣ

Τα προβλήματα αυτά προκαλούνται κυρίως, αλλά και οξύνονται από τη γενικότερη γνωστική και μεθοδολογική ασυμβατότητα των προγραμμάτων Π.Ε. με αυτά του παραδοσιακού σχολικού προγράμματος, αλλά και από τη δυσκολία κάλυψης των απαραίτητων οικονομικών τους αναγκών, οι οποίες, πολλές φορές, τα οδηγούν σε «χορηγούς» με όχι πάντα αξιοπρεπή, αλλά ύποπτα, ιδεολογικά κριτήρια. Οι δυσκολίες όμως των προγραμμάτων Π.Ε. περιπλέκονται και από την αδυναμία ερμηνευτικής-κριτικής προσέγγισης του ουτοπικού ιδεολογήματος της «αειφορίας» και του αειφορικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσεται η λειτουργία του προγράμματος Π.Ε. που εκπονείται. Γι' αυτό και η ανακοίνωση αυτή θεωρεί χρήσιμη την απεξάρτηση του εκπαιδευτικο-περιβαλλοντικού προγράμματος από το αειφορικό γίνεσθαι και στο βαθμό που αυτό -πολλές φορές- δεν λειτουργεί ως κοινωνικο-πολιτισμική επίδιωξη και πρακτική προώθησης ολιστικής κοινωνικής ανάπτυξης, αλλά ως ιδεαλιστικό όχημα ενίσχυσης της μονοδιάστατης οικονομικής μεγέθυνσης.

Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Οι παραπάνω παράμετροι αποτελούν πλαίσια που χρειάζεται να επαναξιολογηθούν και να επανατοποθετηθούν, βελτιωτικά, για να στηρίξουν και να αναπτύξουν ολοκληρωμένα, χρήσιμα, και αποδοτικά προγράμματα Π.Ε. Γιατί όπως

σήμερα υφίστανται, ακρωτηριάζουν τον επιστημολογικό τους χαρακτήρα, υποβαθμίζουν το γνωστικό τους κύρος, ανατρέπουν τον κοινωνικό τους χαρακτήρα, υπονομεύουν την παιδαγωγική τους αποτελεσματικότητα, απαξιώνουν τις επιδιώξεις τους, αχρηστεύουν τις πρακτικές τους και συνεπώς περιθωριοποιούν τα προγράμματα Π.Ε. ως εκπαιδευτικές παρεμβάσεις κοινωνικο-πολιτισμικής αγωγής που επιχειρούν να διαμορφώσουν δραστήριους, δημιουργικούς, ανήσυχους και υπεύθυνους πολίτες.

Ωστόσο μια σοβαρή και επίμονη κρατική εκπαιδευτική "πολιτική ολοκληρωμένη συστημικής οικο-περιβαλλοντικής αγωγής", σε συνδυασμό με τη συνειδητή και ένθερμη συμμετοχή εκπαιδευτικών, ευαισθητοποιημένων στην προσπάθεια ευνοϊκής αλλαγής του εκπαιδευτικού μας συστήματος, μέσω -βεβαίως- κινήτρων, «μπορεί» να αντιστρέψει βελτιωτικά, τις μέχρι τώρα γνωστικές και μεθοδολογικές «στρεβλώσεις» των προγραμμάτων Π.Ε., ενισχύοντας έτσι την προσέγγιση των νεωτερικών επιδιώξεων και αντιλήψεων της οικο-περιβαλλοντικής αγωγής και εκπαίδευσης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Αθανασάκης Α, Οικο-Περιβαλλοντική Παιδαγωγική, Χρ. Δαρδανός, Αθήνα 1996.

Αθανασάκης Α, Η Περιβαλλοντική Αγωγή σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, Αθήνα 2005.

Beane A.J., Curriculum integration and the disciples of knowledge, PHI DELTA, 1995.

Giroux H.A., Schooling for democracy: Critical Pedagogy in the Modern Age, ROOTLEDGE, London 2003.

Hammerman E, Voelker A, Research based objectives for Environmental Education, SCIENCE EDUCATION, 71, 2001.

President's Council on Sustainable Development, from classroom to community and beyond, DC: DCCSD, Washington 1997.

Robottom J, Hart P, Research in Environmental Education, DEAKIN UNIVERSITY PRESS, Geelong 1993.

Sauve L, Environmental Education and the Sustainable – development perspective, POLIS, 24-28, Syros 2000.